

- Machiavelli, N, 1989. *Lettere a Francesco Vettori e a Francesco Guicciardini*. red. Giorgio Inglese. Milano: Biblioteca Universale Rizzoli.
- Machiavelli, N, 1996. *Machiavelli and His Friends: Their Personal Correspondence*, red James Atkinson & David Sices. DeKalb: Northern Illinois University Press.
- Marchand, J-J, 1975. *Niccolò Machiavelli: I primi scritti politici (1499-1512): Nascita di un pensiero e di uno stile*. Padova: Editrice Antenore.
- Mayer, E, 1912. *Machiavellis Geschichtsauffassung und sein Begriff Virtù: Studien zu seiner Historik*. München: R. Oldenbourg.
- Meinecke, F, 1963. *Die Idee der Staatsräson in der neueren Geschichte* (1:a uppl: 1924); 3:e uppl. i Meinecke, *Werke*, red. Walther Hofer. München: Oldenbourg.
- Merleau-Ponty, M, 1949. "Note sur Machiavel", s 267-283 i Merleau-Ponty, *Signes*. Paris: Gallimard 1960.
- Moorman, J, 1988. *A History of the Franciscan Order from Its Origins to the year 1527*. Chicago: Franciscan Herald Press.
- Najemy, J, 1990. "The controversy surrounding Machiavelli's service to the republic", s 101-118 i Bock, Skinner, Viroli (red.) *Machiavelli and Republicanism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norton, P, 1983. "Machiavelli's road to paradise: 'The exhortation to penitence'", *History of Political Thought*, vol. 4, nr. 3:31-42.
- Ong, W, 1958. *Ramus, Method, and the Decay of Dialogue: From the Art of Discourse to the Art of Reason*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Palonen, K, 1998. *Das 'Webersche Moment': Zur Kontingenz des Politischen*. Opladen, Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.
- Perini, L, 1997. "Machiavelli e Guicciardini diplomatici", *Archivio Storico Italiano*, vol. 155, nr. 574:649-678.
- Pitkin, H, 1984. *Fortune is a Woman: Gender and Politics in the Thought of Niccolò Machiavelli*. Berkeley: University of California Press.
- Pocock, J.G.A., 1973. "Verbalizing a political act: Towards a politics of speech", *Political Theory*, vol. 1, nr.2:27-45.
- Pocock, J.G.A., 1975. *The Machiavellian Moment: Florentine Political Thought and the Atlantic Republican Tradition*. Princeton: Princeton University Press.
- Rebhorn, W, 1988. *Foxes and Lions: Machiavelli's Confidence Men*. Cornell University Press. Ithaca.
- Rebhorn, W, 1995. *The Emperor of Men's Minds: Literature and the Renaissance Discourse of Rhetoric*. Ithaca: Cornell University Press.
- Ridolfi, R, 1954. *Vita di Niccolò Machiavelli*. Rom: Angelo Belardetti.
- Ritter, G, 1948. *Die Dämonie der Macht: Betrachtungen über Geschichte und Wesen des Machtproblems im politischen Denken der Neuzeit* (urspr. *Macht und Utopie*, 1940). München: Leibniz verlag, 6:e uppl.
- Sasso, G, 1958. *Niccolò Machiavelli: Storia del suo pensiero politico*. Napoli: Istituto italiano per gli studi storici.
- Tommasini, O, 1911. *La vita e gli scritti di Niccolò Machiavelli: Nella loro relazione col machiavellismo: Storia ed esame critico*, vol. II. Rom: Ermino Loescher.

Enighet eller pluralism?

Hur ska vetenskapen bedrivas för att på bästa sätt hjälpa oss att förstå världen? Frågan aktualiseras ännu en gång av Bjereld, Demker och Hinnfors i boken *Varför vetenskap?* och det är denna fråga som vi diskuterar här. Vår avsikt är att ifrågasätta den tes som författarna lyfter fram i boken – att enigheten är förbluffande stor kring vissa grundläggande frågor om hur man bör bedriva vetenskap – samt att göra det troligt att det inte heller är önskvärt att så vore fallet. Istället

för den enighet som författarna lyfter fram vill vi framhålla värdet av pluralism i den vetenskapliga verksamheten.

I sin ambition att hjälpa oss att förstå världen är vetenskapen inte unik. Även andra verksamheter söker bidra till sådan förståelse, till exempel konsten och litteraturen. Genom de specifika restriktioner som den vetenskapliga verksamheten åläggs producerar den emellertid en speciell typ av kunskap. Vilka speciella egenskaper det rör sig om är inte alla ense om, men sådana egenskaper som tillförlitlighet, falsifierbarhet och intersubjektivitet nämns ofta. Utan att göra an-

språk på precision i uttrycket kan nog sägas att vetenskapen ofta förutsätts skapa en slags kunskap som vi kan *lita på* mer än annan kunskap – och en kunskap som vi också har större förutsättningar att *enas* kring än andra typer av kunskap. Samtidigt ställer vi krav om att vetenskapen skall röra sig mot det okända och det omstridda. Vi vill ha ny kunskap och vi vill att kunskaps-tvister skall lösas. Denna ambition förutsätter öppenhet inför ny kunskap, inte minst när den riskerar att omkullkasta tidigare föreställningar.

Frågan är om alla dessa förväntningar på vetenskapen är förenliga. Ambitionen att vi skall eftersträva säker och gemensam kunskap synes indikera att vi bör enas om hur kunskap bäst skapas och kommuniceras. Ambitionen om öppenhet inför det okända eller omtvistade innebär istället att vår kunskap aldrig kan bli mer än provisorisk, och denna öppenhet måste även gälla föreställningar om hur vetenskaplig verksamhet lämpligen bör bedrivas. Denna värdekonflikt ställer traditionsförmedling och kvalitetsbedömningar inom vetenskapssamhället i en intressant belysning.

Diskussionen kring dessa viktiga frågor kompliceras av ytterligare en faktor. De skilda synsätt som finns är säkerligen till stora delar grundade på ärliga övertygelser, men man kan inte bortse från att även ett visst mått av s.k. ”vested interests” kan fungera som drivkrafter i diskussioner om hur man bäst bör arbeta inom vetenskapen. Det finns mycket att vinna om man som forskare lyckas övertyga sina kollegor, anslagsgivare och andra om det förträffliga i det egna sättet att arbeta. Detta förhållande kan kanske förklara varför debatten mellan olika forskare stundom kan tyckas omotiverat hård och kompromisslös.

Traditionellt har man ansett att det i forskarvärlden knappast finns någon enighet kring hur vetenskap bör bedrivas (se t.ex. Chalmers 1994, Gilje-Grimen 1995, Lundquist 1993). Denna uppfattning delas dock inte av alla. Bjereld, Demker och Hinnsöker i sin bok *Varför vetenskap?* visa att enigheten är förbluffande stor kring vissa grundläggande frågor om hur man bör bedriva vetenskap – närmare bestämt kring hur man skall välja studieobjekt och utforma ”vetenskapliga problem”. I deras perspektiv sy-

nes enighet i vetenskapsfilosofiska frågor vara ett lyckligt tillstånd. Så är naturligtvis också fallet, om vi nu slutgiltigt kommit på hur mänskligheten bäst skall lära sig att förstå världen i vetenskapliga termer – och om detta ”bästa sätt” är lika med det sätt som toförs i den aktuella boken. Om så är fallet skulle vi således ha kommit till ett ”historiens slut” vad gäller den vetenskapsfilosofiska utvecklingen.

Det tycks dock övermaga att inta en sådan position, och för oss skulle en betydande enighet i de diskuterade frågorna vara mer ägnad att oroa än att lugna. Om enighet över huvud taget föreligger i den utsträckning som hävdas så kan denna enighet lika gärna indikera stagnation och bristande utvecklingskraft som att det nu inte finns mer att lära om hur man bäst bedriver vetenskap. Vem som har rätt kan vi inte veta, men de tre författarna synes alltför lättvindigt ha antagit att den enighet man hävdar föreligger är fruktbar.

Det är i detta perspektiv intressant att notera hur vetenskapsfilosofin ändrat inriktning sedan ett antal årtionden. Den hade tidigare en tydligt normativ prägel. Exempelvis innebär den kritiska rationalismens program att vetenskap bör bedrivas i enlighet med vissa bestämda principer. Med Kuhn, Feyerabend m.fl. har man mer kommit att intressera sig för hur vetenskapsmän *faktiskt* bedriver verksamhet och hur den vetenskapliga utvecklingen *faktiskt* ägt rum. Vetenskapsfilosofin har därmed kommit att likna de empiriska vetenskaper som den studerar.

Utifrån denna empiriska nyorientering skulle en intressant tes kunna förfäktas: *Frågan om vad som är bra vetenskap bör studeras empiriskt*. En av de strängare idéerna inom de empiriska vetenskaperna är ju nämligen att uttalanden om verkligheten bör prövas empiriskt. Vi bör inte låta oss nöja med hypoteser eller ogrundade uttalanden om verklighetens beskaffenhet. I den mån uttalanden om vad som konstituerar god vetenskap, eller om hur vi bäst lär oss förstå världen, bygger på föreställningar av empirisk natur så bör de uppfattas som provisoriska till dess att de prövats i empiriska studier. Huruvida sådana studier är möjliga att genomföra kan diskuteras, men i princip handlar det om att, utifrån en eller flera konceptioner av vad som konstituerar vä-

sentliga vetenskapliga framsteg, undersöka vilka arbetssätt som i praktiken är de mest fruktbara.

Ett sådant förhållningssätt torde få revolutionerade konsekvenser för de akademiska disciplinernas metodkurser för studenter och doktorander. Idéer om värdet av teori, problemorientering, kumulativitet och en lång rad andra omhuldade fenomen kan inte trumfas in likt en katekes utan måste underbyggas med empiri och intelligenta resonemang, och samtidigt måste en öppning lämnas för att kommande empiri kan komma att visa att alltsammans var felaktigt. Det väsentliga med detta konstaterande är emellertid inte att vi skall invänta empiriska studier innan vi formulerar våra ideal för vetenskapligt arbete. Det viktiga är att vi, på grund av avsaknaden av säker kunskap kring vilket arbetssätt som är det bästa, bör anamma en ödmjuk och öppen attityd gentemot konkurrerande förhållningssätt.

Låt oss ta ett exempel från *Varför vetenskap* som kan visa på det farliga i att förfäktat ett specifikt arbetssätt är det rätta, och att enighet kring detta arbetssätt är värdefull. I sin bok hävdar Bjereld, Demker och Hinnfors att det finns särskilda *vetenskapliga* problem, till skillnad från sådana som hör hemma i andra tankesfärer i samhället – till exempel den politiska. De vetenskapliga problemen konstitueras av att de utgörs av en slags paradoxer. Man åskådliggör denna tanke med det klassiska exemplet med svanars färg. Tidigare kunskap antas innebära att svanar är vita, men likfullt iakttar man en dag en svart svan. Denna motsättning mellan en föreställning av generell natur och en enskild observation – ”paradoxen” – måste lösas. ”Teorin” måste omformuleras eller observationen ifrågasättas.

Varför skulle denna typ av problem vara mer ”vetenskapliga” än andra slag av problem? Och mer intressant – varför skulle dessa ”paradoxproblem” utgöra mer *fruktbara* problem än andra? Glömmer man inte med detta förhållningssätt en lång rad viktiga problem som inte klarar författarnas paradoxkriterium, men som aktiva vetenskapsmän ägnar allvarlig möda under hela sin forskargärning? Hur skall vi kunna bota svårt sjuka? Hur skall vi kunna skicka människor till

Mars? Hur skall vi lösa miljöförstörelsen? Listan på dylika problem kan göras lång, och de flesta brukar anse att de forskare som arbetar med dessa problem ägnar sig åt vetenskap.¹

De tre författarnas motinvändning skulle kunna vara att dessa problem visserligen är viktiga, men att deras betydelse är av politisk, social eller måhända mänsklig natur. En vetenskapsman bör ha såväl inomvetenskapliga som utomvetenskapliga bevekelsegrunder för sitt problemval. De inomvetenskapliga är av paradoxnatur enligt ovan, medan de utomvetenskapliga handlar om att vi med vår vetenskap försöker lösa problem som bekymrar människor i deras liv. Det hävdas i boken att det primärt bör vara de inomvetenskapliga bevekelsegrunderna som styr vetenskapsmannen (Bjereld m.fl. 1999:39-40).

Vi anser att distinktionen mellan inomvetenskapliga och utomvetenskapliga bevekelsegrunder är konstlad och olämplig. Vetenskapssamhället är en del av det totala samhället och vetenskapens teorier kan med viss rimlighet sägas utgöra samhällets bästa föreställningar om världen. Vetenskapen skall ju också vara samhällets spjutspets mot den *nya* kunskapen. Om det i vetenskapssamhället saknas kunskap kring ett visst fenomen så saknas den kunskapen därför rimligen i resten av samhället också. Om ett förhållande är en gåta för vetenskapssamhället så bör detta förhållande vara en gåta för hela samhället. Inomvetenskapliga problem finns således inte. De är hela samhällets problem även om de formuleras inom vetenskapssamhället. Det som sedan avgör om de är värda att undersöka bör rimligen vara deras tänkbara betydelse för samhället – inte enbart för vetenskapssamhället. Teorier eller paradoxer genererade av vetenskapsmän är inte *à priori* intressanta.²

Däremot kan det hävdas att många vetenskapsmäns intresse för generella fenomen kan berättigas utifrån föreställningen att generella fenomen är av större samhällelig betydelse än partikulära. Vetenskapens förkärlek för generella fenomen framför partikulära brukar lyftas fram som en viktig skillnad mellan vetenskap och, till exempel, journalistik. En sådan skillnad kan dock inte åberopas som grund för att veten-

skapsmännens intresse skulle vara av "inomvetenskapligt" slag. Det handlar om förmodad, ofta långsiktig, samhällsrelevans – och det bör rimligen vara så att vetenskapsmän vet mer om den saken än journalistikåren.

Ställningstaganden om vad som har stor betydelse för våra liv är och bör vara en viktig del av den vetenskapliga verksamheten, inte minst som grund för våra val av forskningsproblem. Att rubricera sådana frågor som "utomvetenskapliga" är att fullständigt i onödan degradera dem till något som vetenskapsmän i sin upphöjdhed inte nödvändigtvis behöver befatta sig med. Författarna hävdar visserligen att samhällsrelevans också bör läggas till grund för vetenskapsmannens val av problem, men om han eller hon måste välja är det inomvetenskapliga tydligen viktigast. I valet mellan paradoxer utan samhällsrelevans eller icke-paradoxer med stor samhällsrelevans prioriterar man av någon outgrundlig anledning de förra.

Det finns egentligen bara en rimlig invändning mot att generellt lägga avgörande vikt vid argument om "samhällsrelevans" när vi väljer forskningsproblem – nämligen att den enskilda forskningsinsatsens samhällsrelevans är svår att förutsäga. Detta är ett utomordentligt viktigt argument. Många forskningsföretag har först i efterhand visat sig ha stor samhällsrelevans. Detta argument framför dock inte författarna. – och det berättigar knappast till en förbehållslös prioritering av de bevekelsegrunder som de uppfattar som "inomvetenskapliga".

Vi har med exemplet ovan försökt visa att det finns anledning att ifrågasätta värdet av den enighet som författarna hävdar föreligger kring de idéer som framförs i *Varför vetenskap?*. Man kan naturligtvis också diskutera om enigheten över huvud taget föreligger.³ Vår bild är att en stor del av vetenskapssamhället i praktiken inte arbetar som författarna förespråkar – och ändå tillväxer kunskapen i frågor som är av betydelse för oss. Hade det gått bättre eller fortare om författarnas arbetssätt hade tillämpats? Detta är en empirisk fråga.

Denna fråga kan generaliseras och ställas till alla dem som genom undervisning och bedömning söker föra vidare egna rigorösa normer för det vetenskapliga arbetet till nästa generation av

studenter och forskarstuderande. Har vi med säkerhet – just nu, just i vårt land, just vid den egna forskningsinstitutionen – svaret på frågan om vilken mylla som är gynnsammast för vår gemensamma kunskapstillväxt? Och om alla inte är ense vid den egna forskningsinstitutionen – hur kan jag veta att just jag besitter den slutgiltiga kunskapen? Svaret på dessa retoriska frågor är naturligtvis att vi inte vet det. (En renodlad sannolikhetsbedömning ger faktiskt vid handen att den bästa kunskapen troligen finns någon annanstans!)

Det är vår bedömning att den forskningsmiljö som bäst minimerar riskerna att hamna i ofrukt samma återvändsgränder bör vara pluralistisk. Denna pluralism får dock inte bara vara en vag målformulering i verksamheten, utan måste implementeras på allvar. Man bör aktivt uppmuntra olika förhållningssätt i forskargemenskapen. Detta motiveras utifrån konstaterandet att vi inte med säkerhet kan veta på vilket sätt som vi bäst kan nå förståelse om världen. Alltså är vi hänvisade till ett pluralistiskt förhållningssätt för att inte av misstag eller i oförstånd råka kväva ett förhållningssätt som utan vår vetskap är det bästa. Enighet kring ett enda förhållningssätt är sålunda inte eftersträvsvärd. Vi måste stå ut med varandras skilda förhållningssätt då det inte finns något bättre alternativ.

Den praktiska tillämpningen av detta pluralistiska synsätt inom den vetenskapliga verksamheten reser dock ett viktigt problem. Vetenskaplig verksamhet bygger nämligen i hög grad på bedömning och rangordning av vetenskapliga produkter. Dessa bedömningar är en del av den akademiska verksamhetens kvalitetssäkring. Bedömningen och rangordningen är vidare nödvändig för olika samhällsinstitutioners selektion av begåvade och ambitiösa studenter och forskare – en selektion som förutsätts vara förenad med samhällsnytta om den är tillförlitlig. Från grundutbildningens betygssättning till rangordningen av forskare vid tjänstetillsättningar krävs då en norm utifrån vilken man kan bedöma kvaliteten i vetenskapliga produkter.

Om vi vill att denna kvalitetsnorm skall vara universell måste vi, trots allt, enas kring ett kriterium på vad som är god vetenskap och hur denna produceras på bästa sätt. Vi måste helt enkelt

ha något att hänga upp vår bedömning av vetenskapliga produkter på. Det är svårt att se hur sensensens "anything goes" skulle kunna ligga till grund för sådana myndighetsbeslut som beslut om betyg och tjänsteställning utgör.

Å andra sidan verkar det inte rimligt att kvalitetspremierna forskning och individer efter kriterier som vi inte nödvändigtvis tror befrämjar kunskapstillväxten bara för att myndighetsbeslut kräver fasta kriterier. Vi tar då risken att påtvinga alla ett arbetssätt som inte är det bästa för att hjälpa oss att förstå världen. Vi tillåter en ansats; ett sorts "paradigm", att dominera på alternativa ansatsers bekostnad.⁴ Paradigmet får styra den vetenskapliga verksamheten och den normativa bedömningen av densamma. Vi bedriver forskning, skriver texter och tillsätter tjänster utifrån paradigmet. Ifrågasättande av paradigmet lönar sig inte, varför oliktankande, i eget intresse, bör avstå från att anmäla avvikande ståndpunkter. Sådana straffar sig troligtvis, då ju incitamentsstrukturen är uppbyggd för att upprätthålla paradigmet värden. Genom undervisning och betygsättning uppfostrar och insocialiserar vi också nya forskare i det dominerande paradigmet. Ingenstans i verksamheten uppmanas således alternativt tänkande.⁵ Vi låter paradigmet styra vår verksamhet, men vi vet inte om detta "paradigm" verkligen befrämjar kunskapstillväxten.

För att undvika den här fällan bör vi se bedömningen av vetenskapliga produkter som den verkliga utmaningen vad gäller tillämpandet av ett pluralistiskt förhållningssätt. Här utsätts principen för sin allvarligaste prövning då olika förhållningssätt och ansatser möts. Det är alltid svårast att vara tolerant gentemot sådant som man inte gillar, men det är också då det blir som viktigast att hålla fast vid principen. Vi kan inte strunta i att tillämpa en princip med det enda skälet att den är svår att följa. Vi måste i varje fall göra ett ärligt försök, även om vi kanske aldrig når hela vägen fram. Men hur ska det då gå till när man tar tag i utmaningen och verkligen tillämpar ett pluralistiskt förhållningssätt?

Ett möjlighet är naturligtvis att falla ned i total hållningslöshet och avsluta all kommunikation mellan olika forskare. Vi kan ju ändå inte bedöma varandras produkter. Kanske bör tjänster lot-

tas ut? Eller universiteten läggas ner? Vi inser direkt att detta inte är en framkomlig väg. Vetenskap är ju kollektiv förståelse av världen, och sådan kan inte nås genom avslutad kommunikation. Den naturliga vägen blir då den motsatta – ökad kommunikation. Med den ödmjuka insikten att vi inte har någon riktig kännedom om vilken ansats som bäst hjälper oss att förstå verkligheten, kan denna kommunikation bli både tolerant och lyhörd till sin karaktär. Forskare kan ägna sig mindre åt de "gängbråk" som tidvis slitit sönder forskargemenskaper. Ett exempel härvidlag är det låsta positionskrig som under decennierna fördes mellan "kvalitativa" och "kvantitativa" forskare. Kriget avtog först då båda sidor så småningom började inse att man faktiskt kan lära en hel del av varandra om man bara talar med varandra. Dylika "gängbråk" kan också vara ett sätt att legitimera andra underliggande konflikter, t.ex. rena intressekonflikter mellan olika personer. Genom att sträva bort från dessa bråk kan dylika motiv för bråk inte längre döljas på samma sätt.

Istället för att bekämpa varandra kan man ägna tid och möda åt att försöka förstå varandras arbete. Alla kan ha sitt favoritförhållningssätt som man tror bäst hjälper oss förstå världen, men samtidigt åtminstone göra ett försök att i möjligaste mån begripa sig på andras arbeten. Förståelsen behöver inte vara fullständig eller gälla på det tekniska planet, men forskare skall försöka att i princip förstå en annan forskares arbete innan arbetet bedöms. Det här ställer självklart vissa krav på alla forskare både vad gäller öppenhet och tolerans.

Om kommunikationen ska vara möjlig måste dock all vetenskap *bedrivas och framställas på ett sätt som möjliggör denna form av kommunikation*. Här tar vi sålunda avstånd från den totala hållningslösheten och sätter upp ett krav på all vetenskaplig verksamhet. Man kan välja att kalla kravet intersubjektivitet⁶, kommunicerbarhet eller något annat, men syftet med kravet är det samma: Att möjliggöra den kommunikation mellan olika forskare som är nödvändig i den vetenskapliga verksamheten fram till den hypotetiska dag då vi har full insikt i hur den bästa vetenskapen bedrivs. Huruvida den dagen någonsin kommer att gry kan man ha olika uppfatt-

ning om. Rent konkret handlar det om genomsynlighet och principiell rekonstruerbarhet i forskningsprocessen och forskningsprodukterna, något som ju redan nu brukar understrykas i vetenskaplig verksamhet. På detta sätt får andra forskare chansen att ta till sig och förstå hur forskningen har bedrivits och värdera trovärdigheten i de framkomna resultaten. Detta är nödvändiga förutsättningar för meningsfull kommunikation mellan olika forskare.

I princip finns redan de institutioner som kan få ett sådant system att fungera. I seminarier, offentliga sakkunnigutlåtanden etc. måste såväl författare som opponenter och andra bedömare i betydande utsträckning förlita sig på sin förmåga att övertyga om sina ståndpunkter. Kvalitetskriteriet som tillämpas i dessa institutioner utgörs således av förmågan att övertyga. Dessa institutioner kan dock ibland behöva effektiviseras i så måtto att det rationella samtalets spelregler implementeras mer fullständigt. I det rationella samtalet eftersträvas nämligen största möjliga grad av förståelse av andras och egna ståndpunkter. Som brukligt är i den akademiska diskussionen blir det allas uppgift att tillse att alla eftersträvar sådan förståelse. Inga ståndpunkter skall godtas på grund av att de stämmer väl överens med etablerad praxis. Inga ståndpunkter skall heller förkastas på grund av att de strider mot praxis. Invändningar och försvar måste underbyggas med sakliga argument, och en ståndpunkts rimlighet är naturligtvis logiskt oberoende av vem som uttalar den. Författare liksom bedömare måste, för att vara framgångsrika i en sådan process, uppfylla högt ställda krav vad gäller genomsynlighet och goda och relevanta argument. I en sådan kollektiv kvalitetsssäkringsprocess ligger, tror vi, den säkraste vägen till vetenskaplig utveckling.

Förmåga att övertyga genom goda argument och genomsynlighet blir då också de enda rimliga krav som vi utifrån det pluralistiska förhållningssättet kan ställa vid bedömning av vetenskapliga produkter. Det är dock inget obetydligt krav. Tillsammans med kravet på öppenhet och kommunikation ställs ganska höga krav på den enskilda forskarens verksamhet. En forskare kan inte "slappna av" på samma sätt som han eller hon kanske kan göra då man verkar inom

ett "paradigm" där det hela tiden är självklart vad som är rätt och fel förhållningssätt. Positiva spin-off-effekter av den ökade betoningen av kommunicerbarhet kan dock bli en mer livaktig forskarmiljö med mer diskussion kring det egna och andras arbete.

Rimligtvis kan man inte hoppas på att det pluralistiska förhållningssättet och dess krav på kommunicerbarhet kan implementeras fullt ut. Man ska snarare betrakta det som ett ideal att sträva efter. Vissa problem vad gäller bristande tolerans och öppenhet kommer med all säkerhet alltid att finnas. Inte minst tidsmässiga krav kan förhindra verklig kommunikation mellan stora grupper forskare. Som ideal kan det dock styra verksamheten i en riktning där det ges tid för genuint kunskapsökande kommunikation mellan forskarna. Och är det inte det vi har rätt att förvänta oss av en forskare – att han eller hon söker kunskap?

Bengt-Ove Boström – Marie Uhrwing

Noter

1. En annan viktig och intressant uppgift, särskilt för samhällsvetenskaperna, borde vara att ifrågasätta samtidens mest omhuldade idéer – som ju ofta visar sig vara idétrender snarare än vunnen kunskap för framtiden.
2. Vi har i vetenskapliga publikationer ibland sett hur inomvetenskapliga bevekelsegrunder för problemval likställs med utforskad mark. Vetenskapsmännen saknar helt enkelt viss kunskap. En sådan karaktäristik av "inomvetenskaplighet" måste sägas vara trivial och ointressant. Används den sedan som ett argument för problemval är vi tillbaka i argumentationen ovan. Det finns många triviala och ointressanta ting vetenskapen saknar kunskap om. Om den saknade kunskapen kan vara betydelsefull för våra liv bör den sökas – inte annars.
3. För att travestera George Orwells lustighet om jämlikhet – alla är överens, men vissa är mer överens än andra.
4. Med paradigm avses här "en samling föreställningar och normer, som finns inom ett forskarsamfund och som påverkar vad man ska forska på och hur det ska ske" (Lindholm 1999:20). Det finns en

stor debatt kring begreppet paradig och huruvida det över huvud taget är tillämpbart inom samhällsvetenskapen, men vi nöjer oss med denna definition för att illustrera vår poäng. Vad vi däremot *inte* avser med paradig är att detta endast skulle utgöras av den enskilda forskarens egna föreställningar och normer rörande om vad och hur forskning ska bedrivas (jämför Bjereld m.fl. 1999:115).

5. Vi måste inte vara medvetna om att vi verkar inom ett av flera tänkbara paradig för att dessa styrmekanismer skall komma till stånd och fungera. Paradigmet kan vara så dominerande att dess teser uppfattas som självklarheter (jämför Lindholm 1999:16).

6. Med begreppet intersubjektivitet avser vi "att den vetenskapliga framställningen i princip ska vara rekonstruerbar för läsaren" (Lundquist 1993:52). Detta innebär att läsaren ska kunna följa med i hur och

varför forskaren kommit fram till sina slutsatser och utifrån detta kunna värdera trovärdigheten i resultatet.

Referenser

- Bjereld, U., – Demker, M., – Hinnfors, J., 1999. *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.
- Chalmers, A., 1994. *Vad är vetenskap egentligen?* Nora: Nya Doxa.
- Gilje, N., – Grimen, H., 1995. *Samhällsvetenskapernas förutsättningar.* Göteborg: Daidalos.
- Lindholm, S., 1999. *Vägen till vetenskapsfilosofin.* Lund: Academia Adacta.
- Lundquist, L., 1993. *Det vetenskapliga studiet av politikk.* Lund: Studentlitteratur.

Sakkunnigutlåtande över de sökande till den ledigförklarade tjänsten som professor i politologi vid Växjö universitet

Utlåtandet är uppdelat i två huvudavsnitt. Det första har skrivits gemensamt av de sakkunniga och omfattar en genomgång av var och en av de sökandes meriter. Det andra utgörs av de sakkunnigas individuella prioriteringar av de sökande för den aktuella tjänsten.

Gemensamt avsnitt

Tom Bryder

f. 1946 är docent vid Institut for Statskundskab, Köpenhamns universitet.

Han avlade fil.dr.-examen i statsvetenskap vid Lunds universitet 1975. Han utnämndes till docent vid Åbo akademi, Finland 1982 och vid Institut for statskundskab, Köpenhamn 1992. Han förklarades kompetent till en professur i statskundskab vid Köpenhamns universitet 1996.

Han var verksam som lärare vid Ålborg universitetscenter från den 1 september 1975 till

den 1 februari 1977 och vid Århus universitet den 1 februari 1977 till den 1 augusti 1977.

Under tiden den 1 juli 1977 till den 1 sept. 1985 var han universitetslektor i samhällskunskap med offentlig förvaltning och administrativ teknik vid Tekniska högskolan i Luleå. Han var anställd vid serviceavdelningen, Danmarks socialforskningsinstitut från den 1 september 1985 till den 1 mars 1987.

Sedan den 1 februari 1986 har han varit verksam vid nuvarande Institut for statskundskab vid Köpenhamns universitet: först som extern lektor i politisk sociologi och socialpsykologi, därefter som lektor i statskundskab, informatik och tillämpad datalogi (1 mars 1987 – 1 november 1991) och senast som docent i statskundskab. I den sistnämnda perioden har han varit studierektor för utländska studerande och Erasmus-kordinator vid institutet.

Han har varit fakultetsopponent på doktorsavhandlingar vid sju tillfällen i Sverige och en gång i Finland. Han har två gånger deltagit i bedömningskommissioner för avhandlingar i Danmark. Vid olika tillfällen har han under längre eller kortare perioder varit gästforskare vid andra universitet, t.ex. Åbo akademi, Finland (ht 1981 och 1989) och Universiteit van Amsterdam (ht 1988). Han har deltagit i ett fem-